

**ΑΡΧΕΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
Β ' ΤΑΞΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
2002**

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ Α '

A.1 Να γράψετε στο τετράδιό σας τους αριθμούς της **Στήλης Α** και δίπλα σε κάθε αριθμό το γράμμα της **Στήλης Β**, που αντιστοιχεί σωστά:

Στήλη Α	Στήλη Β
1. ρεαλισμός	α. η κατάκτηση της αρετής προϋποθέτει την αποδέσμευση από τις ηδονές
2. ιδεαλισμός	β. η απάθεια είναι μέσον για την κατάκτηση της ευτυχίας
3. κυνισμός	γ. η ανθρώπινη φύση είναι δισυπόστατη
4. στωϊκισμός	δ. η εξωτερική πραγματικότητα είναι αυθύπαρκτη
	ε. το ύψιστο αγαθό είναι η ηδονή
	στ. η ύπαρξη του εξωτερικού κόσμου εξαρτάται από μας.

Μονάδες 6

A.2 Ο Πλάτωνας στο μύθο του σπηλαίου αναφέρει τα παρακάτω στοιχεία:

- σπήλαιο
- δεσμώτες
- αλυσίδες
- σκιές
- απελεύθερος δεσμώτης.

Να γράψετε τι συμβολίζει το καθένα από αυτά.

Μονάδες 10

A.3 Ποια είναι η στάση των Πυρρωνιστών απέναντι στη γνώση και σε τι διαφέρουν αυτοί από τους Ακαδημαϊκούς Σκεπτικιστές;

Μονάδες 18

A.4 Πώς προσδιόρισε ο Καντ την έννοια της αιτιότητας;

Μονάδες 16

ΟΜΑΔΑ Β '

- B.1** Μελετώντας το παρακάτω απόσπασμα σε ποια συμπεράσματα θα καταλήγατε σχετικά με το ρόλο των φιλοσόφων και της φιλοσοφίας γενικά; (Μονάδες 15) Ποια μέσα χρησιμοποιεί η φιλοσοφία σε αντίθεση με τις άλλες πνευματικές δραστηριότητες για να επιτελέσει το ρόλο της; (Μονάδες 10)

"Αν με θανατώσετε, δε θα βρείτε εύκολα άλλον σαν κι εμένα, κολλημένον από τον θεό στην πόλη, αν και είναι αστείον να το πούμε έτσι, σαν σε μεγάλο και δυνατό άλογο, μα νωθρό απ' το πάχος του, που για να ξυπνήσει έχει ανάγκη από μιαν αλογομούγα. Σαν τέτοια μου φαίνεται πως με κόλλησε κι εμένα ο θεός στην πολιτεία, να σας ξυπνώ και να σας πείθω και να σας πειράζω καθέναν από σας, κι έτσι δεν παύω όλη την ημέρα να σας κολλάω εδώ κι εκεί."

Πλάτωνος Απολογία Σωκράτους, 30e-31a

Μονάδες 25

- B.2** Αντλώντας στοιχεία από το απόσπασμα που σας δίνεται, να αναπτύξετε τις θέσεις που διατυπώνει ο Μπέρκλεϋ και να προσδιορίσετε τη φιλοσοφική θέση στην οποία κάνει κριτική.

"Όταν αρνούμαστε στα πράγματα που γίνονται αντιληπτά μέσα από την αίσθηση μιαν ύπαρξη ανεξάρτητη από κάποια νοητική υπόσταση ή από ένα υποστήριγμα, μέσα στο οποίο μπορούν να υπάρχουν, δεν απομακρυνόμαστε καθόλου από την καθιερωμένη αντίληψη για την πραγματικότητα. Σύμφωνα με τη δική μας άποψη, τα μη σκεπτόμενα όντα που αντιλαμβανόμαστε μέσα από την αίσθηση δεν έχουν ύπαρξη ξέχωρη από την ενέργεια με την οποία γίνονται αντιληπτά και, συνεπώς, δεν είναι δυνατόν να υπάρχουν μέσα σε καμία άλλη υπόσταση, εκτός από τα πνεύματα που ενεργούν και σκέπτονται και αντιλαμβάνονται τα όντα αυτά. Ενώ από την άλλη μεριά οι φιλόσοφοι υποστηρίζουν ότι οι αισθητές ιδιότητες υπάρχουν μέσα σε μιαν αδρανή υπόσταση που την ονομάζουν ύλη".

Τζόρτζ Μπέρκλεϋ, Πραγματεία πάνω στις αρχές της ανθρώπινης γνώσης (Διασκευή)

Μονάδες 25

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A.1

<u>ΣΤΗΛΗ Α</u>	<u>ΣΤΗΛΗ Β</u>
1.	δ.
2.	στ.
3.	α.
4.	β.

A.2

- σπήλαιο: Συμβολίζει τον αισθητό κόσμο , τον κόσμο δηλαδή που οι άνθρωποι θεωρούν ως πραγματικό - αληθινό, αγνοώντας την ύπαρξη των ιδεών - των αληθινών όντων.
- δεσμώτες: Είναι οι κοινοί άνθρωποι που, έχοντας εθιστεί στις απατηλές παραστάσεις των αισθητών πραγμάτων ζουν, χωρίς να το ξέρουν, μέσα στο ψέμα.
- αλυσίδες: Συμβολίζουν τις αισθήσεις που υποχρεώνουν τους ανθρώπους να παρατηρούν μόνο τα απατηλά είδωλα των ιδεών, των όντως όντων.
- σκιές: Συμβολίζουν τις απατηλές παραστάσεις των αισθητών πραγμάτων τις οποίες οι άνθρωποι θεωρούν ως τα μοναδικά όντα, καθώς αγνοούν τον κόσμο των ιδεών.
- απελεύθερος δεσμώτης: Είναι ο φιλόσοφος, ο οποίος βλέπει τα ίδια τα όντα, τις ιδέες και όχι τα είδωλά τους.

A.3

Η σωστή απάντηση στο ερώτημα αυτό βρίσκεται στη σελ. 35 του σχολικού βιβλίου.

Οι μαθητές θα έπρεπε να αναφέρουν τις εξής παραγράφους της σελ.35:

<<Η βασική διαφορά μεταξύ των δύο αυτών μορφών σκεπτικισμού.....ούτε και αρνητική θέση.>>

και

<<Κατά τους απολογητές του πυρρωνισμού .... πότε μπορούμε να πούμε ότι κατέχουμε τη γνώση ενός πράγματος και πότε όχι.>>

και

<< Γι' αυτό, κατά τους πυρρωνιστές, το καλύτερο.....μια στάση αποχής ή εποχής, όπως έλεγαν οι πυρρωνιστές.>>

Σημείωση: Η αρχή της σελ. 35 δεν κρίνεται απαραίτητη για τη διατύπωση μιας ολοκληρωμένης απάντησης στο ερώτημα αυτό.

A.4

Η σωστή απάντηση στο ερώτημα αυτό βρίσκεται στις σελίδες 56 και 57 του σχολικού βιβλίου. Συγκεκριμένα, η τελευταία παράγραφος του κεφ. "Χρόνος και Χώρος" και οι τρεις πρώτες παράγραφοι του κεφ "Οι κατηγορίες" είναι αρκετές για να απαντήσουν με σαφήνεια στο ερώτημα.

<< Ο Καντ θεωρεί απαραίτητο, προκειμένου να εξηγήσουμε ένα γεγονός.... που σχηματίζουμε μέσω της εμπειρίας μας και των αισθήσεών μας.>>

B.1

Το πρώτο σκέλος του ερωτήματος αυτού απευθύνεται στην κρίση του μαθητή, ο οποίος καλείται, μέσα από ένα απόσπασμα από την "Απολογία Σωκράτους", να διατυπώσει τα συμπεράσματά του για το ρόλο της φιλοσοφίας και των φιλοσόφων. Ενδεικτικά, μια σύντομη και έγκυρη απάντηση που θα μπορούσε να δώσει κάποιος μαθητής είναι η εξής:

Μέσα από το απόσπασμα, ο φιλόσοφος προβάλλεται να αναλαμβάνει μέσα στην κοινωνία το ρόλο του ανθρώπου που ενεργοποιεί και καλεί σε υπεύθυνο προβληματισμό και δράση τους πολίτες, οι οποίοι πολλές φορές αδιαφορούν πάνω στα ζητήματα της γνώσης, της αλήθειας, της ηθικής στάσης, της αρετής.

Έτσι, παρόλες τις δυνατότητες τους (<<σαν σε μεγάλο και δυνατό άλογο>>) καταντούν, εξαιτίας της απροθυμίας τους και της παθητικότητάς τους, νωθροί (<<από το πάχος>>) και ανίκανοι να επεξεργαστούν και να γνωρίσουν θέματα, έννοιες ή καταστάσεις που σχετίζονται με την αλήθεια και την πνευματική ζωή.

Ο φιλόσοφος είναι ο διανοούμενος, είναι ο άνθρωπος ο οποίος προσπαθεί να βελτιώσει την ποιότητα ζωής των ανθρώπων και να τους οδηγήσει στην ευτυχία, μέσα από τη συμμετοχή στα κοινωνικά και πολιτικά πράγματα, την περισυλλογή και το ενδιαφέρον για το κοινό και ατομικό καλό.

Η φιλοσοφία, λοιπόν, είναι εκείνη η πνευματική δραστηριότητα που σχετίζεται, όχι μόνο με τη θεωρητική αναζήτηση, αλλά και με τη βελτίωση των συνθηκών της ζωής (πρακτικά) μέσα στην κοινωνία.

Πέρα από τις προηγούμενες αναφορές, ο μαθητής θα μπορούσε να συμπεριλάβει στην απάντησή του στοιχεία σχετικά με το ρόλο της φιλοσοφίας και του φιλοσόφου, από τη σελ. 7 της εισαγωγής του σχολικού βιβλίου.

Κάτι τέτοιο όμως δεν κρίνεται αναγκαίο.

Η απάντηση στο δεύτερο σκέλος του ερωτήματος βρίσκεται στην σελ. 8 του σχολικού εγχειριδίου και συγκεκριμένα στο κεφ. "Φιλοσοφία, τέχνη και Θεολογία".

B.2

Οι βασικές θέσεις του Μπέρκλεϋ που υπάρχουν στο απόσπασμα αυτό σχετίζονται με την ταύτιση των ορίων της πραγματικότητας και των ορίων της εμπειρίας ("το είναι ταυτίζεται με το αντιλαμβάνεσθαι"), με τις ιδέες, στις οποίες περιορίζεται η πραγματικότητα, με την ύπαρξη νοητικής υπόστασης και, τέλος, με τη σχέση ιδεών και πνεύματος.

Η απάντηση στο ερώτημα αυτό βρίσκεται στις σελίδες 47 και 48 του σχολικού βιβλίου (ως: "μεταξύ των ιδεών μας").

Η φιλοσοφική θέση στην οποία ο Τζ. Μπέρκλεϋ ασκεί κριτική στο απόσπασμα αυτό ανήκει στον Τζον Λοκ και σχετίζεται με την υπόθεσή του για την ύπαρξη της υλικής υπόστασης και των ποιοτήτων.